

HIDMA PASTORALI MAL-PERSUNI SSEPARATI

Diskors ta' Mons Isqof Mario Grech

Laqgħa Ġenerali Annwali tal-Grufan (Gruppi Familji Nsara)

Msida, Malta – Is-Sibt 22 ta' Jannar 2011

Familji mkissrin

Iż-żwieġ u l-familja huma barka għas-soċjetà, u meta ż-żwieġ huwa sagrament, għalina l-Insara huwa barka akbar għall-Knisja għaliex iż-żwieġ u l-familja jsiru *gymnasium* fejn il-bniedem jagħmel l-eżerċizzi spiritwali li jgħinuh jikber fl-għaqda tiegħu ma' Alla u ma' hutu l-bnedmin. Tant hu hekk li hemm l-espressjoni: “Jekk issalva żwieġ tkun salvajt dinja.” Hekk hu, anke jekk f'din id-dinja żgħira jirnexxielna ngħidu kelma preventiva qabel ma jsir iż-żwieġ, jew kelma ta' ġid meta ż-żwieġ jimrad u jirnexxilna nsalvawh, inkunu għamilna kisba kbira kemm għall-komunità Nisranija kif ukoll għall-istat.

Għalkemm il-bniedem jixtieq li jkun b'saħħtu, jaf jimrad; u meta jimrad, ma nittraskurawhx, imma ngħinuh ifieq. Hekk ukoll jigri fil-familja. Il-hajja tal-familja hija esperjenza umana, u kif jimrad l-individwu, taf timrad il-koppja u l-familja. Nemmen li quddiem dan il-fenomeni ta' koppja u familji morda, is-soċjetà u l-Knisja ma jistgħux jibqgħu indifferenti jew jippreskrivu l-ewtanazija, imma għandhom id-dmir li jgħinuhom ifiequ.

Bħalissa għaddejja diskussjoni fis-soċjetà tagħna dwar jekk żwieġ għandux ikun mingħajr divorzju jew jistax jinħall. Filwaqt li huwa meħtieġ li jsir dibattitu intelligenti dwar x'nisgħu nagħmlu biex iż-żwieġ ma jimradx, nibża' li qed nittraskuraw dimensjoni oħra importanti marbuta maż-żwieġ u l-familja: dawk li huma separati u dawk li huma fit-tieni relazzjoni magħrufa bħala “de facto marriage” – jiġifieri wara li tkisser l-ewwel żwieġ issa qed joqogħdu ma' persuna oħra. Hemm ukoll dawk li għaddew għat-tieni żwieġ. Din hija s-sitwazzjoni tal-familja fis-soċjetà tagħna, u sinċerament inħoss li jekk aħna rridu nagħtu kontribut, daqskemm għandna nitkellmu dwar l-ispiritwalità tal-hajja miżżewġa, hemm bżonn niskopru wkoll l-ispiritwalità ta' min hu separat u ta' min qiegħed f'sitwazzjoni mhux regolari.

Però, nagħmel premessa importanti: min-natura tiegħu ż-żwieġ huwa mzejjen bil-fedeltà u l-permanenza. Dan japplika kemm għaž-żwieġ naturali, iktar u iktar għaž-żwieġ sagrament fejn dawn il-propjetajiet tal-hajja miżżewġa jieħdu forza aktar qawwija. Madankollu, għalkemm importanti li nkunu b'saħħitna, huwa fatt li l-mard jeżisti. Kif diġà għidt, dan ma jfissirx li għax bniedem huwa marid, allura niskartawh jew neskluduh. Ġesù Kristu nnifsu qal li huma l-morda li jeħtieġu t-tabib. Xi drabi tingħata l-impressjoni li aħna akkaniti biex ikollna żwieġ b'saħħtu, però m'aħniex tant attenti halli l-marid nipprovdulu l-għajnuna – mhux biex jibqa' marid, imma biex ifieq. Imma l-fejqan huwa proċess twil.

Ir-riskju tal-periferija

Għalhekk, filwaqt li azzjoni pastorali favur iż-żwieġ u l-familja hija urgenti, fiċ-ċirkustanzi li qegħdin ngħixu llum irridu wkoll naraw kif se nelaboraw azzjoni pastorali

ġdida li tindirizza dawn is-sitwazzjonijiet. Qegħdin jinholqu mistoqsijiet ġodda fis-soċjetà, u nkunu nonqsu jekk ma nagħtux twegħiba. L-imħabba t'Alla tant hi wiesgħa li ma teskludi lil hadd, anzi tinżel b'iktar ġenerożità fuq id-dgħajjef u l-fqir. Barra mill-faqar materjali, hemm ukoll il-faqar affettiv, soċjali, morali u spiritwali. Għaldaqstant, l-imħabba tagħna lejn il-miżżewġin twassal biex tilhaq anke lil dawk li hemm fil-periferija. F'ħafna komunitajiet parrokkjali tingħata l-impressjoni li kemm dawk li huma separati, kemm dawk li huma f'relazzjoni ġdida, iktar u iktar dawk li huma divorzjati u miżżewġa mill-ġdid, prattikament qed jgħixu fil-periferija tal-komunità Nisranija anke jekk ikunu joqogħdu taħt il-kampnar tal-knisja. Ma nistgħux nittolleraw dan il-fatt. Johroġ mill-mandat li tawna l-Imgħallem u l-Knisja li ahna nxandru l-Bxara t-Tajba sa truf l-art, u għalhekk inkluża l-periferija. Dan hemm bżonn nagħmlu biex id-diskors tagħna favur iż-żwieġ ikun shiħ, u lil min qiegħed f'sitwazzjoni familjari gravi bħala Knisja nippruvaw nakkumpanjawh biex johroġ minn dik is-sitwazzjoni, u dan qabel ma jkun tard wisq u jasal biex jikkonkludi li għalih soluzzjoni waħda biss fadallu: id-divorzju.

Jien għandi l-impressjoni li meta nitkellmu dwar is-separati – qed nifhem dawk li qegħdin f'dawk it-tliet kategoriji li semmejna –, ħafna drabi nitkellmu minn realtà li hija barranija għalina. Mhux biss ma nafux din ir-realtà, imma lanqas nagħmlu sforz biex nidhlu fiż-żarbun ta' min hu f'din is-sitwazzjoni, peress li għalina din is-sitwazzjoni hija xi haġa "barranija". Konsegwenza ta' dan ma jirnexxilniex niehdu nota tal-fatt li s-separazzjoni hija trawma fil-ħajja tal-bniedem. Din l-esperjenza tant tagħmel ġerħa profonda li thalli l-marka tagħha, illi tibqa' tnixxi anke jekk wiehed jidhul f'relazzjoni oħra.

Sitwazzjonijiet diversi

Hemm diversi kategoriji ta' min hu sseparat: hemm dawk li fis-separazzjoni huma l-vittmi, jiġifieri meta parti tiddeċiedi li żżarma u jkollok il-parti l-oħra li tissubixxi dik id-deċiżjoni. Xi wħud minn dawn il-persuni jeħtiegu l-għajnuna, u għalkemm l-istat mhux qed jipprovdi għal dan, nittama li bħala Knisja jkollna proposta. Jien qed nitkellem hekk minn esperjenza żgħira wkoll li għamilna s-sena li għaddiet fid-djoċesi t'Għawdex. Wara li fir-Randan organizzajna l-Eżerċizzi għalihom, kien hemm grupp li baqa' jiltaqa' regolarment.

Imbagħad hemm dawk illi sabu ruħhom fi kriżi, ippruvaw isibu soluzzjoni imma xejn ma hadem – forsi wkoll għax ma jkunux sabu min jakkumpanjahom biex ma jaslux għas-separazzjoni. Imma mbagħad jaqtgħu fil-qasir u japplikaw għas-separazzjoni.

Għandna mbagħad oħrajn li jgħorru fuq spallejhom ir-responsabilità tal-kawża tas-separazzjoni – dawk li minħabba l-imġiba tagħhom ikunu wasslu biex isseħħ is-separazzjoni, imma mbagħad jidhlu fihom infushom, u għalkemm jirrikonoxxu l-iżball li jkunu wettqu, huma jsibu ruħhom f'sitwazzjoni fejn ma jistgħux jerggħu lura ma' żwieġhom/marthom.

Is-separazzjoni hija dramma (weggħa) u, kif diġà għidt, forsi ahna narawha bħala haġa barranija. Jista' jkun ukoll li wiehed iħares lejn il-ħajja tan-nies separati mil-lenti tal-etika biss. Din tkun viżjoni dejqa ħafna. Mhux qed ngħid li etikament u moralment m'hemm

xejn x'wiehed jistaqsi dwar ir-realtà ta' żwieġ imkisser, imma min-naħa l-oħra ma nistgħux inħarsu lejha biss mill-aspett etiku. Allaħares nirrendu l-Knisja, jew inkomplu nipprezentawha primarjament bħala aġenzija tal-etika! Jekk inħarsu lejn is-separazzjoni minn dan l-angolu biss, allura nifhem għaliex dan in-nuqqas ta' attenzjoni lejn daww involuti; imma ntenni li l-esperjenza tas-separazzjoni hija waħda umanament kumplessa: tinvolvi mhux biss l-aspett etiku, imma wkoll aspetti oħra bħalma huma l-aspett affettiv, psikologiku u spiritwali.

Iżolament spiritwali

L-esperjenza tas-separazzjoni hija trawmatika, li titfa' lil dak li jkun f'qagħda li qatt ma jkun holom biha. Tasew li hemm daww li jiżżewwġ bil-ħsieb illi jisseparaw, imma daww huma l-ftit. Normalment min jiżżewwġ ikun holom bil-kontra, għax meta wiehed jiżżewwġ wiehed jawgura lilu nnifsu li ser jagħmel avventura f'għaqda mas-sieħba tiegħu. Mentri fis-separazzjoni wiehed isib ruħu f'izolament u abbandun enormi – jew minħabba f'għażliet żbaljati li jkun għamel jew minħabba l-istess toqol li gġib magħha l-ħajja taż-żwieġ u l-familja. Is-separazzjoni hija esperjenza qalila għaliex wiehed jara ħafna kastelli neżlin; wiehed jara ħafna proġetti li huma nofs kedda; jilmaħ muntanja ta' piziziet nieżla fuqu. Min huwa sseparat minn martu (*jew mara minn żewġha*) ikollu jaffaċċa s-solitudni, mhux biss affettiva u soċjali imma wkoll dik spiritwali. U forsi aħna bħala komunitajiet Insara, minħabba l-mod kif aħna strutturati jew minħabba l-viżjoni li għandna, iktar inżidu dan il-piż, partikularment din is-solitudni spiritwali. Faċilment jista' jiġri li persuna li tkun tgħix fiċ-ċentru niżolawha u nitfgħuha fil-periferija!

Imma l-probabilità li dawn in-nies li huma separati jidhlu f'izolament spiritwali hija kbira peress li ħafna minnhom jidhlu fi kriżi spiritwali. Huma jibdw jagħmlu mistoqsijiet profondi dwar Alla u jistaqsu għaliex ikun telaqhom! Sthajjel ftit meta int issib ruħek, filgħaxija, wara ġurnata xogħol, waħdek; immagina meta tidhol id-dar u ssibha vojta. Immagina ma tkunx tista' torqod (u min ikun għaddej minn ċirkostanzi bħal dawn faċli li jagħmel iljieli ma jorqodx) u jkollok taffaċċa d-dlam waħdek! Xi sforz mhux żgħir ikollok tagħmel meta tkun ma' shabek fejn is-soltu titkellmu fuq il-familja, u inti tipprova ddawwar id-diskors jew taħrab għax tibza' li d-diskors jaqa' fuq il-mara jew ir-raġel jew it-tfal!

Sfida pastorali

Qed nagħmel din ir-riflessjoni għax inħoss li bħala Knisja qed niġu mistoqsijin fuqha. L-isfida x'inh i f'dawn iċ-ċirkostanzi? Faċli li aħna nikkundannaw! X'nagħmlu? Intaqqlu l-pass ta' min hu f'din l-esperjenza jew ngħinuh jegħleb dik is-solitudni, l-abbandun u l-faqar? Inħalluh jegħreq fid-dubji dwar Alla jew nakkumpanjawh f'mixja li twasslu biex iduq il-benna tat-tama li jaf joffri Alla? Għax ma nkunux bħas-Samaritan it-Tajjeb billi ngħinuhom ifejqu l-gerħat? Lil daww li ġew imċaħħdin mill-komunjoni tal-familja, aħna noffruhom komunjon – noffruhom dar tal-akkoljenza, halli hemmhekk jintebħu li Alla ma nsiehomx, imma li Hu jhobbhom permezz tal-komunità Nisranija u hekk jibdw mixja spiritwali. Din hi l-proposta li qed nagħmel.

Ippermettuli naqralkom il-parabbola tas-Samaritan. Din hi l-parabbola addattata għal din l-esperjenza li qed nitkellm dwarha. Kienet nieżla l-familja minn Ġerusalem għal

Ġeriko, u din il-familja serquha. Serqulha l-fedeltà, l-imħabba u l-komunjoni. L-ewwel ma jgħaddi kien soċjologu, li meta ra l-familja feruta fil-ġenb tat-triq, stqarr li kienet mejta u baqa' sejjer. Imbagħad għadda l-psikologu. L-osservazzjoni li għamel dan kienet li l-koppja nfirdet minħabba l-ħajja stressata, għax ma kienet tnebbja għal tagħhom infushom! Baqa' sejjer. Imbagħad għadda l-Mulej u qal: "Jien għal dawn hallast bid-demm tiegħi! Jiena lil dawn, neqsin mill-imħabba, offrettilhom l-imħabba tiegħi! Ma nistax inħallihom fil-ġenb tat-triq! Allura jien irrid ngħinhom bil-kelma tiegħi, bil-ħobż tiegħi u bid-demm tiegħi". Hekk għamel Ġesù: għabarha u kienet fil-lukanda. Ma kienet barra, kienet f'dar tal-akkoljenza, kienet fil-Knisja. U ma talabx il-ħlas lura. Kienet drabi aħna nitolbu xi forma ta' rikumpens fis-sens wiesa' tal-kelma!

Kienet drabi l-esperjenza ta' iżolament kapaċi tiftaħ tiegħa fuq Alla. L-iżolament huwa ikrah, imma jista' jgħibek ukoll f'kuntatt miegħek innifsek, u tibda tagħmel mistoqsijiet dwar il-fidi. Forsi nitilqu minn mistoqsijiet etici, bħalma huma: jien qed nagħmel sew? Jiena nista' nidhol f'relazzjoni oħra? Jien x'għamilt kienet? Imma l-bniedem irid jasal biex jagħmel mistoqsijiet mhux dwar il-ligijiet, imma dwar il-valuri. Dan huwa diskors Kristjan, għalhekk jiena għidt qabel: ma nagħmlux il-Knisja aġenzija tal-morali biss, għax jekk hemm il-ligijiet tal-imġiba tal-morali, però dawk qegħdin hemm biex wieħed jilħaq ċerti valuri. In-norma qiegħda hemm mhux bħala għan fiha nnifisha, imma biex tgħinna naslu għall-valuri li jagħtu sens u tifsira lill-ħajja tagħna.

Nimmaġina li min qed jgħix f'din is-sitwazzjoni qed jistaqsi bil-qawwa dwar xi tfisser għalih il-fedeltà, xi tfisser għalih l-għażla li jkun għamel, għall-impenn li jkun ha quddiem persuna oħra, quddiem is-soċjetà, quddiem il-Knisja u quddiem Alla. Dawn il-mistoqsijiet ma jistgħux jibqgħu mingħajr tnebbja, għaliex jekk jibqgħu mhumieks imwieġba, il-persuna separata, taht it-toqol tas-solitudni, tista' titfarrak. U għandna minn dawn li huma mfarrkin! Wieħed kemm ser idum jaħrab mistoqsijiet eżistenzjali bħal dawn? Huwa normali li mbagħad wieħed jaqta' fil-qasir kif semmejna qabel, u jfittex li jidhol f'relazzjoni oħra. Jibqa' dejjem ir-riskju li jekk dawn il-mistoqsijiet jibqgħu bla tnebbja, anke fit-tieni, biex ma ngħidx anke fit-tielet żwieġ, wieħed jista' jkollu l-problemi.

Ma għandna ebda manwal li fih dawn it-tnebbjiet, imma jitolbu mixja ta' fidi fejn wieħed jista' jagħmel esperiment ta' Alla li Huwa qrib, lest li jwieżen speċjalment lil min hu magħtub; mixja ta' fidi b'impenn li tasal biex tlaqqa' lill-bniedem ma' Alla li Huwa mħabba żgura; mixja ta' fidi li tlaqqa' wkoll lill-bniedem mal-komunità ekkleżjali – komunità li tilqgħu, takkumpanjah u toffrilu solidarjetà affettiva u kbiberija sinciera. Dan jgħodd mhux biss għal dawk is-separati li jibqgħu separati, imma wkoll għal min jidhol f'relazzjoni ġdida, dawk li sejjahnielhom "de facto marriages" jew miżżewġin mill-ġdid ċivilment. Xi drabi dawn l-esperjenzi kapaċi jkun aktar maturi minn dawk ta' qabel, imma xi drabi jkun wkoll aktar fragli, bir-riskju li joħolqu aktar trawmi.

Lil dawn il-persuni ser inħalluhom bl-iskelettri tal-imghoddi maqfulin go fihom? Sejrin jibqgħu bit-tnebbja uman u tnebbja religjuż fuq għisimhom? Dawn jistgħu jagħmlu avvanz? Hemm futur għalihom? Jistgħu jimmaturaw fil-fidi u fil-ħajja ekkleżjali? Dawn huma il-mistoqsijiet tqal li rridu nagħmlu. Xi wħud mid-divorzjati u separati jfittxu tnebbja u

jibqgħu mingħajrha. Ohrajn, propju għaliex ma jsibux twegiba, jagħmlu addattament huma fil-ħajja spiritwali u mhux dejjem ikun addattament ġenwin. F'każi bħal dawn, ħafna drabi ħafna jieqfu fuq is-sagramenti – jekk dawn jistgħux jersqu għas-sagrament tal-penitenza u tal-Ewkaristija. Dlonk jiġina f'moħħna jekk dawn jistgħux jitqarbnu jew iqerru!

Għandek ohrajn li għal xi żmien ma jimpenjawx ruħhom biex isibu twegiba. Imbagħad għandek lil uliedhom li jaslu biex jagħmlu s-sagramenti tal-bidu tal-ħajja Nisranija, bħalma hija l-magħmudija, eċċ., u hemmhekk jibdew iqanqlu l-mistoqsijiet. Għalina tinholoq preokkupazzjoni “pastorali” għax ninfixlu kif dan jew din se jitla' mat-tifel li ser jagħmel l-Ewwel Tqarbina! Imma mhux dan għandu jħassibna! Il-preokkupazzjoni vera għandha tkun kif lil dik il-persuna li tkun qed tagħmel mistoqsijiet l-aktar sempliċi, ngħinuha tagħmel mistoqsijiet aktar profondi li huma dwar Alla.

Imbagħad għandek ukoll dawk li, billi huma dgħajfin spiritwalment, mhumie x jipprattikaw il-ħajja tal-fidi. Dawn ikunu telqu mill-ħajja Nisranija. Tista' tkun din l-okkażjoni li terġa' tqabbadhom ir-riflessjoni dwar Alla. Semmejna ahna dak Alla li jakkumpanja lill-bniedem, dak Alla li mhux mingħajr attenzjoni għall-bniedem. Issa jew nemmnu jew ma nemmnuhix din il-verità!

Imbagħad għandek dawk li spiritwalment, għalkemm jinsabu f'dik is-sitwazzjoni, mhumie x komdi u għalhekk jistaqsu għax ma jistgħux jirċievu l-Ewkaristija. Però dan x'ifisser? Ifisser li ahna rridu nagħmlu daqsxejn ta' riflessjoni fuq l-impostazzjoni tal-ħajja Nisranija. Naħseb li għad baqagħlna impostazzjoni ta' ħajja sagramentali, qisu s-sagramenti biss jiġbru fihom il-ħajja Nisranija. Mhux hekk. Hemm viżjoni aktar wiesgħa. Is-sagramenti huma importanti u ma jistgħu jiġu ssostitwiti b'xejn, imma s-sagramenti huma wieħed mill-modi kif Kristu jasal għand il-bniedem. Min jista' jirċevi s-sagramenti ma jitraskurahomx, imma għandu jiċċelebrahom; imma dan ma jfissirx li min minħabba l-qagħda tiegħu jew tagħha ma jistax jirċevihom allura l-għajn magħluqa għalih. Nerga' ngħid li jekk ahna għandna struttura li hija ffukata biss fuq is-sagramenti, allura l-probabilità hija li se neħlu hawn.

Viżjoni u atteggiamenti

X'inhi l-proposta tagħna? Hawnhekk qegħdin nirriskjaw l-immagini tal-Knisja. Fil-Knisja hawn min jinsab komdu li jibqa' bl-immagini tal-Knisja tal-bieraħ; imma din l-immagini ma tirrispondix għall-ħtiġijiet tal-bniedem tal-lum. Għalhekk qegħdin nirriskjaw bil-kbir l-immagini ta' Knisja li għandha l-mandat ta' Bxara Tajba. Nistaqsi jekk għal dawk il-persuni li jinsabu f'relazzjoni irregolari aħniex qegħdin inkunu bxara tajba! Ma nistgħux ma nkunux “Evangelju” anke meta għandna quddiemna realtajiet kumplessi bħalma huma dawn li qegħdin nitkellmu minnhom. Is-sitwazzjoni nbidlet u qed tkompli tinbidel b'ritmu mgħaġġel. M'għandniex soċjetà omogenja fejn kulhadd jilbes l-istess kappell! Għalhekk il-komunità Nisranija, propju għax għandha fiduċja fi Kristu li huwa s-sewwa imma li jhobb, għandha l-isfida li twassal il-*Caritas in veritatem* – l-imħabba fil-verità, kif ukoll il-verità trid titwassal bl-imħabba. Il-priċipji għamilthom ċari mill-bidu għax il-fiduċja tagħna sserrah fuq Kristu li huwa l-verità li għandha l-qawwa li teħles. Però ma naħsibx li ahna nemmnu bizzejjed li l-Knisja hija forza li teħles

lill-bniedem. Ma tistax ma taċċettax allura d-djalogu u l-konfront ma' dawn is-sitwazzjonijiet kulturali ta' żmienna, b'attegġjament ta' dixxerniment kontinwu, kemm fuq livell ta' riflessjoni kif ukoll fuq livell ta' proposta biex tkun qrib dawn il-persuni li, kif għidna, qegħdin ifittxu ċerti tweġibiet. Jien inħoss li nkunu nonqsu jekk nassentu rwieħna minn din is-sitwazzjoni.

Biex nagħmlu din il-proposta ta' 'mixja ta' fidi' li għandha tgħin lill-persuni sseparati biex jiltaqgħu ma' Alla u jimmatuwar spiritwalment, qabel xejn neħtieġu **attegġjament ta' smigh** fir-rigward ta' dawn il-persuni. Biex tisma trid teduka ruhek. Digà mhux faċli li tisma, u anqas ma huwa faċli li tisma mingħajr ma tiehu attitudni ta' ġudizzju jew ta' kundanna.

Imbagħad neħtieġu **attegġjament ta' kondivizjoni**. Wiehed mid-dokumenti tal-Konċilju Vatikan II, *Gaudium et Spes*, jgħid hekk: "il-hena u t-tama, in-niket u t-tħassib ... ta' dawk li qegħdin ibatu, huma wkoll il-hena u t-tama, in-niket u t-tħassib tad-dixxipli ta' Kristu u ma hemm ebda ħaġa li hi tassew tal-bnedmin li huma wkoll ma jħossuhom f'qalbhom" (n.1). Ahna nħossu in-niket u tħassib, id-dubji u l-qtiġħ il-qalb ta' dawn ħutna? Dawn huma parti mill-Knisja! Mhumie x setta għalihom! Għalhekk il-ħtieġa tal-kondivizjoni magħhom u l-akkoljenza tagħhom b'qalb kbira, biex ma ngħidx bil-qalb ta' Alla.

Kif se nuru l-imħabba t'Alla jekk il-komunità jew il-gruppi tagħna m'għandhomx attenzjoni għal dawn in-nies? Dak li huwa ħażin huwa d-dnub u mhux il-midneb. Filwaqt li f'dawn is-sitwazzjonijiet ma nistgħu qatt nikkondividu jew b'xi mod inkunu kondixxendenti u l-ħażin ngħidulu tajjeb, b'daqshekk dan ma jfissirx li l-midneb mhux salvabbli – ma jfissirx li l-grazzja ma tistax tilhaq lill-midneb u hekk tqabbd u t-triq biex jimraħ f'Alla!

Imbagħad irridu **niskopru aktar il-qawwa tal-Kelma t'Alla**. Niżbaljaw jekk lil dawn in-nies ma noffruhomx li jiltaqgħu mal-Kelma li għandha qawwa salvifika. Il-Kelma għandha qawwa li twelled lill-bniedem mill-ġdid. Bħal Nikodemu, dawn ġustament jistgħu jistaqsu kif issa li jinsabu f'din is-sitwazzjoni "irregolari" jistgħu jerġgħu jsibu ruhom fil-ġuf ta' ommhom li hija l-Knisja. Inhallu l-Ispirtu jmexxina. Nibza' li fl-azzjoni pastorali tagħna għadna m'ahniex nagħtu l-primat lill-Kelma. Kif fissirt aktar 'il fuq, għandi l-impressjoni li l-primat għadna nagħtuh lis-sagramentalizzazzjoni – apposta ma ngħidx "lis-sagramenti", għax kieku niċcelebraw is-sagramenti kif għadna niċcelebrawhom, ma jistgħux jiġu miftumin minn mal-Kelma. Qegħdin naqbzu targa. Qegħdin inwasslu l-bniedem għas-sagrament mingħajr ma nqarrbuh lejn il-Kelma li mbagħad tiftaħli t-triq għas-sagrament. Forsi għalhekk hemm dawk li jixtiequ jirċievu s-sagramenti imma ma jistgħux, imbagħad hemm dawk li jirċievu s-sagramenti imma ma jhallux frott fihom.

Knisja omm

Hemm spazju għal dawn l-ahwa fil-ħajja tal-komunità. Il-Papa Ġwanni Pawlu II fl-Eżortazzjoni Apostolika *Familiaris consortio* flimkien mas-Sinodu jhegġegħ "lir-rġajja tal-erwieħ u l-komunità kollha tal-fidili biex jgħinu lid-divorzjati billi b'imħabba herqana

juruhom li mhumie x mifrudin mill-knisja u jistgħu, anzi għandhom, bħala mghammdin jieħdu sehem fil-ħajja tal-Knisja. Huma mheggin jisimgħu l-Kelma t'Alla, imorru għall-quddies, jipperseveraw fit-talb, ikattru l-għemejjel tagħhom ta' mħabba, u jgħinu halli jissahħu l-inizjattivi favur il-gustizzja fil-komunità li fiha ninsabu, iqawwu fihom l-ispiritu u l-għemejjel ta' penitenza, biex hekk kuljum jitolbu lil Alla l-grazzja tiegħu. Il-Knisja titlob għalihom, twettaqhom bħala omm, turihom ħniena u ssahħaħhom fil-fidi u t-tama" (par. 84ċ). Imbagħad, il-Papa jitkellem ukoll fuq ir-relazzjoni ta' dawn l-aħwa mas-sagramenti, jigifieri li daw k li huma divorzjati miżżewgin mill-gdid ma jistgħux jersqu għall-Ewkaristija u s-sagrament tal-penitenza u dan sakemm għax ikunu "soghbenin għax kisru s-sinjal tal-Patt u tal-fedeltà lejn Kristu, (ikunu) lesti li jgħixu bis-sinċerità kollha ħajja li ma tmurx kontra l-fatt li ż-żwieġ ma jithassar qatt. Dan fil-fatt ifisser li r-raġel u l-mara, li għal ragunijiet serji – bħalma hija l-edukazzjoni tat-tfal – ma jistgħux jinfirdu minn xulxin, jimpjenjaw ruħhom li jgħixu ħajja ta' kontinenza shiħa, jigifieri jiċċaħħdu minn kull att taż-żwieġ bejniethom" (par. 84 d,e).

Fid-dawl ta' dawn il-ftit riflessjonijiet, jien konvint li nistgħu ngħinu lil kategorija mhix żgħira ta' ħutna, halli mhux biss ma jgorrux il-piż u jeħilsu mill-faqar fis-sens wiesa' tal-kelma, imma wkoll jikbru fil-maturità Nisranija.